

EAJ-REN VII. BATZAR NAGUSIA

(2016ko otsailak 13-14, Iruñea)

'BATASUNA ETA INDARRA' TXOSTEN POLITIKOA

laburpena (***)

SARRERA

EAJ Batzar Nagusi berri honetara dator hurrengo lau urteotan burutuko duen jarduketa politikoaren ildo nagusiak finkatzeko xede irmoarekin.

EAJren helburu nagusia da herri gisa eragingo diguten gertakariak nolako bidea hartuko duten antzematea. Erronkak identifikatzea eta bidean agertuko zaizkigun aukerak baliatzea, nazioa eraikitzeo dugun helburua lortzeko bidean aurrera egiten segitzeko. 1977an bezala, ezinbesteko dugu gaur hartuko ditugun erabakietan asmatzea. Horregatik, hain zuzen, Batasuna eta Indarra aldarrikatu nahi dugu lehen trantsizio hartan bidea argiztatu zigun asmo ekintzaile hura berriro ere geureganatzeko. Iraganekoarekin alderatuta, bestelako trantsizioa izango da, baina ordukoa bezain erabakigarria Euskadirentzat.

EAJk Euskal Nazioa egunez egun eraikitzeo ildo politiko mailakatua aukeratu zuen. Urratsez urrats. Inoiz ere helmuga ahaztu barik, baina bidean lortzen ziren garaipenak finkatuz.

Herri modernoa gara. Giza garapen iraunkorra dugu. Lehen postuetan aurkitzen gara bizitza kalitatean, berrikuntzan eta gizarte zerbitzuetan. 1977. urtean gure buruari ezarri genion helburua lortu dugu, Herri gisa dagozkigun eskubideak berreskuratzeko bidean eman beharreko urrats gisa, eta horretaz harro sentitzen garen arren, jakin badakigu oraindik lan handia geratzen zaigula.

1979ko Estatutua izan zen, azken finean, EAJk, Francoren diktaduraren ondoren "Euskadirentzako egitasmo politiko propioa eraikitzeo" xedez ezarri zuen lehen "tarteko geltokia" ezartzeko erreferentzia.

EAJren doktrina bere txosten politikoetan jasota dago. Agiri honek berresi egiten ditu 2004 eta 2007ko Batzar Nagusiek onartutako testuetan ezartzen diren printzipioak. "Euzkadi subjektu politiko gisa aitortua izatea bilatzen dugu, erabakitzeko eskubidearekin, Espainiar eta Frantziar estatuen mendeko estatus politiko eta administratiboa gaindituz". "Halaber, Euskal Nazioaren aitortza politiko era juridikoa aldarrikatzen dugu eta, berdintasun osoz, beste nazioen maila berean egon dadin".

ESPAINIAKO KRISIA

Ageri agerikoa da Espainiar estatuak bere egituretan pairatzen duen ezegonkortasun politiko, instituzional eta soziala.

Espainiak, azken urteotan, bere historia hurbileko unerik gatazkatsuen bizi izan du. Krisi ekonomiko larriak, ia porroteraino eta europar erreskateraino eraman zuenak, doikuntza sozial eta ekonomikorako ezarri ziren baldintza gogorrekin, langabezian dauden milaka pertsonarekin, enplegu ezegonkorrekin, produkzio egitura desegokiarekin, produktibotasun urriko ekonomiarekin, europar exijentziak gainditzen dituen defizit altuarekin, BPGaren %100aren inguruan dagoen zor publikoarekin eta porrot egin zuen lurralde egituraketa sistemarekin, Espainia bere egituretan kalte handiak dituen eta ia baliorik gabe geratu den marka bihurtu du, eta urteak kostako zaizkio lehengo kaudimen eta ongizate maila berreskuratzea.

Krisi honek eragin dio nazioarteko joko eremuan eragina galtzea, ez bakarrik esparru diplomatikoan edo merkatuetan, baizik eta baita Espainiar Estatuak Europar Batasunaren barruan daukan indar erlatiboari dagokionez ere.

Txirotzea ekarri dion krisi honi gehitu zaizkio kontu publiko ahulak hustu dituzten ustelkeria kasu amaigabeak erakunde sistemaren krisia. Gobernantza krisia [du] arlo pribatuan zein publikoan.

Alderdi guztietatik desegiten ari den herrialde eredia [da]. Horrenbestekoa da ezen autonomia erkidego batzuen aldetik eta horiek gobernatzen ari diren indar politikoaren aldetik Estatuak bereganatzea eskatzen duten eskuduntzetako zorren zama arinduko dien birzentralizazioa aldarrikatzen ari baitira. Eta, oinarrizko legeri bidez, eskuduntza horiek "harmonizatzen" hasiak dira "Gobernu Zentralak" une bakoitzean erabakiko duenaren mende bizi den autonomien Estatuan.

AUTOGOBERNUA

Estatuaren kudeaketa politikoaren ezaugarri nagusia izan da zentralizatzeko eman den etengabeko asmoa urraketak bata bestearen ondoren etorri diren hogeita hamabost urtetan pairatu duen narriatze eta baliogabetzea.

Antzeman den arazo orokor hau ez da soilik Euskadik eskuduntza gehiago edo gutxiago izan behar ote dituen ezartzea. 'Autogobernu' kontzeptu bera da krisi egoeran dagoena, estatutuaren balioa gero eta txikiagoa delako. Praktikan, autogobernuaren narriatzea euskal nazio nortasuna ukatu izanak eragin du. Egoera hori Estatuaren izaera batua indartzeak eragin du, bere 'nagusitasuna' ezartzen duelako autonomia estatua 'berak eman duelakoan' eta autonomi erkidegoak, eta horien barruan nazio historikoak, botere zentralaren mende dauden erakundeak direlako ustean oinarrituta. Eta irizpide horrek, 'itun' kontzeptua bera urratzen du, (...) oraingo autogobernua indarra galtzera kondenatuz.

NORANTZ JO?

Bidegurutze berriaren aurrean aurkitzen gara.

Urte asko igaro dira Gernikako Estatutuari sorrera eta izaera politikoa eman zizkion adostasuna desagertu zenetik.

Euzko Alderdi Jeltzaleak, orain, norako bidea hartu beharko duen? Argi eta garbi, Euskal Nazioaren baieztapenerakoa, gure sortzetiko oinarrietan ezarritako helburuekin bat eginez. Horretarako, ezinbestekoa da denborak zuzentasunez irakurtzen jakitea. Eta interpretazio zuzena egiteko nazioarteari, estatuko politikaren inguruabarrei eta, batez ere, gure herriaren konpromisoari begiratu beharko diogu.

KONSTITUZIO ERREFORMA

Oraingo Estatu ereduak ez da bere nazio errealitate ezberdinak onartzeko gai izan. Catalunyar prozesua da agortuta dagoen Estatu ereduaren paradigma. Horrek ziklo aldaketa bat ekarri beharko du, bi norabidetan joan daitekeena: izan daiteke atzerako urratsak ematen segitzea; edo bestela, Konstituzioaren aldarazpena edo berrinterpretazioa egitea.

Konstituzioaren aldarazpen prozesua emango balitz, EAJk berriro aurkeztuko luke 2011ko abuztuan Euskal Herriaren autodeterminazio eskubidearen aitortzan oinarrituta erregistratu zuen aldarazpen ekimena.

Akordiorako borondate politikoa dagoela egiaztatzen bada, bi bide egongo dira. Bata da erreformarena, Konstituzioaren testuan euskal herriaren autodeterminazio eskubidea jasoaz; eta bestea, Lehen Xedapen Gehigarrian jasota dauden eskubide historikoen sakontzea abiapuntu gisa hartzen duena.

Konponbide federalak ez du balio, elementu 'federatu' horiek gaur egungo Autonomi Erkidegoak baldin badira. Euskadi ezin da beste autonomia erkidego bat izan.

Nazio aitortza ezin da erretorikara mugatu. Estatuetik harremanaren alde bikotasuna suposatu behar du. Izan ere, harreman politikoen alde bikotasun hori harago doa, itun politiko berria beteko delako bermea delako. Ezin diogu gehiago eutsi teoriarik arbitro neutrala dena –Auzitegi Konstituzionala– alderdi batetik soilik –Estatuko erakunde zentralak– izendatua izateko printzipioari. Beharrezkoa da auzitan dauden gai guztiak euskal ordezkariak eta Estatu batuko dituen maila politikoan jorratzea eta akordioak adostasunaren bidez bilatzea. Alderdi-bitasun hori erabili behar da.

EUSKADIRENTZAKO ESTATUS POLITIKO BERRIA

Ukapenaren eta desitxuratzearen aurrean, ezinbestekoa da euskal nazio eraikuntzaren ikuspegi dinamiko eta berriztatzailearen aldeko apustua egitea, ezinbestean bi urrats eman beharko dituen: lehenik eta behin, erabakitze eskubidearen instituzionalizatzeraz eraginkortasunez hurbilduko gaituzten baldintza politiko eta sozialak sortzea, eta, bigarren tokian, euskal Nazioa osatzen duten herrialde guztien egokitzapen prozesua testuinguru konplexuago, anitzago eta zabalago batean burutzea.

Euskadik estatus berria behar du zeinen bidez Euskal Herria Estatu gisa aitortua izango den. Ezinbestekoa da, euskal hiritargoaren gehiengoaren borondate politikoaren bidez, Euskal Herriaren eta espainiar Estatuaren arteko harremana 'eguneratzea'. Euskadirentzako estatus berria erdiesteko garaia dugu.

Hogeita hamasei urte geroago, mahai gainean daukagu estatus politikoari buruzko eztabaida. Oraingo honetan ETArrik gabe. Euzko Alderdi Jeltzaleak akordio integratzailea bilatzen du.

Ezinbesteko gertatzen da Euskal Herria subjektu politikoan eta erabakitze duen eskubidean sinesten duten indar politikoek estrategia bat partekatzea zoru etiko-demokratiko batean, gutxieneko helburu batzuetan eta helburu horiek lortzerako bidean jarriko gaituzten prozesuen erritmoetan oinarrituta.

Eraikiko den guztia lehendik eraikitakoaren gainetik altxatu behar da.

Zentzu horretan, EAJk adierazten du Eusko Legebiltzarrak 2004ko abenduan gehiengo batez onartu zuen Euskadiko Autonomi Erkidegoaren Estatutu Politikoak eta Loiolako akordio politikoak (2006) beren barnean aurreikusten dituztela estatus berriaren planteamendu adostua lantzeko oinarriak.

Estatus berriaren ezaugarri nagusiak:

- Euzkadi Nazioaren aitortza.
- Erabakitze eskubidea.
- Erabaki esparruak.
- Atxikimendu askea.
- Arbitraje organoak. Aldebiko Batzordea. Gatazkak ebazteko epaimahaia.

Oso urrun heldu gara gure Aberriaren askatasuna lortzeko bide honetan. Geratzen zaigun bide zatia ez da erraza izango.

Hona hemen gure konpromisoa. Batasuna eta Indarra, testuinguru politiko berriak ekarriko dizkigun erronketan bete betean asmatzeko.

***Enekoitz Esnaolaren laburpena da, BERRIA.
Testuko hitz guztiak EAJren aipatutako txostenekoak dira. 29 orrialdeko idatzia da.
Osoa: <http://www.berria.eus/dokumentuak/dokumentua1643.pdf>